

DOMAGOJ
VIDOVIĆ

Priča

PRADAVNINE

KAZALO

<i>Proslov</i>	7
--------------------------	---

Roman vrtijeljka

Priča iz pradavnine	10
-------------------------------	----

Svjetlopsi jedne mizantropije

Ako jedne zimske noći moje priče prestanu biti tužne . .	74
--	----

Kakva to priča tamo dolje ne čeka na svoj kraj	87
--	----

Primorci pod hrastom

Zaljev ukrštenih sudbina	102
------------------------------------	-----

Poljoprivredno ljubavna

Draco dormiens nunquam titillandus	112
--	-----

Smješnice i bračarije

Malahna komedija od pira	126
Pustolovina s Crnoga otoka	134
Na Dančama hrid, na Pločama žal	149

Divan je Otok!

Otočki dekameron	178
Otočki endecasillabo	189

Luko Paljetak: Obol na usta propovjedaču

<i>starih tužnih priča</i>	200
--------------------------------------	-----

<i>O autoru</i>	205
---------------------------	-----

Proslov

Prošao je otad gotovo čitav jedan život. Otkad i od čega, možda se pitate. Dana 1. prosinca 2014. zaslon je na benzinskoj crpki u Neumu pokazivao 17 stupnjeva, a ja sam u košulji i tankoj jaketi sjedio u predvorju jednoga od neumskih hotela i čekao početak predstavljanja knjige *Povijest osnovnog školstva u Općini Neumu* i njezina autora, svojega suradnika i prijatelja Stanislava Vukorepa. Nakon predstavljanja uslijedilo je druženje tijekom kojega mi je prišao čovjek kojega sam poznao imenom i prezimenom te djelom, ali ne i likom. Valnu dužinu nije trebalo dugo iskat i jer mi je Radio Dubrovnik uvijek uključen čim prođem Vrlju, a nekako sam čutio da rečenica Borisa Njavre (rekli biste vi iz Dubrovnika Njavra, ali kako sam ja „njegov“, sklanjam ga „po našu“) *Čut ćemo se!* nije izrečena da se ne ispuni.

I uistinu jesmo, ne samo da smo se čuli, nego smo se u pravilnim razmacima počeli viđati onoliko koliko su nam vrijeme i narav dopuštali. Negdje mi je tijekom ljeta 2015. na koncu jednoga telefonskoga razgovora onako usput dobacio: „Domo, ti lijepo i lako pišeš. A da napišeš nešto za *Literat*?“ Malo me je zamislio jer ako zanemarim kratke književne izlete u uvodima kolumna koje sam tad pisao za blagopokojno *Hrvatsko slovo*, nisam se smatrao poželjnim suradnikom književnoga časopisa, a činjenica da je riječ o časopisu iz Dubrovnika, mjesta moje istraživačke i stvaralačke žudnje te ljupkoga mjesta koje me od najranijega djetinjstva *travi*, nije mi dopuštala da ne prihvatim izazov. Moja je književna priča tako započela u 6. broju *Literata* te sad teče već osmu godinu.

Međutim, nije to priča samo o tekstu jer sam se zahvaljujući Borisu upoznao s dubrovačkom književnom scenom, dobrim dusima i enciklopedijama, ukratko s ljudima, jer dotad Grad poznavah ponajprije kao kulturni biser gotovo posve lišen poznanstava s ljudima koji prebivaju u njemu. O, koliko bih ostao prikraćen da nijesam objedovao s Tomislavom Kuljišem u Borisovu utočištu grešnika, da me zakutcima Grada

nije proveo Tomislav Šuljak ili da s Lukom Paljetkom nijesam uspio izmijeniti barem nekoliko misli, ali i da se s Bobom Krkićem nijesam slikavao na Matejuški ili da se ošišao Mario Maslač. Bez svih tih spomenutih i tolikih nespomenutih ljudi knjige koja je pred vama ne bi bilo.

Što se uopće može pronaći u knjizi? Kad sam 22. i 23. svibnja 2017. na Međudržavnome književnom susretu hrvatske književnosti u organizaciji Južnohrvatskoga ogranka Društva hrvatskih književnika održanoga u Stonu i Dubrovniku čitao ulomak iz vlastita štiva, tadašnji me je predsjednik Društva hrvatskih književnika Božidar Petrač upitao, što je to što čitam. Odgovorih mu tad da je on književni teoretik te da bih ja trebao pitati njega, a ne on mene. Do danas ne dočekaoh odgovora, ali ga možda dočekam nakon što netko od vas, dragi čitatelji, pročita barem neko štivo iz ove knjige. Libar pred vama sadržava dužu pripovijetku u formi vrtijeljke (priče koja se stalno vraća na svoj početak), dvije duže pripovijesti u spomen na Itala Calvina, jedan putopis kroz prostor i vrijeme, jednu smješnicu i dvije *bračarije*, jednu ljubavnu priču te kratak dvodijelni izlet na otok. Većina je cjelina tematski ili ozračjem povezana s dubrovačkim područjem, a tek su dva iznimkom, iako ne potpunom jer je jedna cjelina povezana s Bokom kotorskom koja se s Dubrovnikom stoljećima odmjeravala, a otočke se uspomene odnose na otok koji je nekoć nosio ime u kojemu se krije grčka riječ *élaphos*. Ta je riječ okamenjena i u imenu dubrovačke otočne skupine Elafiti.

Ako vam se pri čitanju učini da se, neovisno o tekstu, stalno vraćate na početnu točku, ne čudite se jer je Zemlja okrugla, pa se i misli ponavljaju, a *nakon svih borba naslijeđenih strasti* smiraj se obično pronade na jednome mjestu, uglavnom u blizini početne točke.

ROMAN
VRTIJELJKA

Priča iz pradavnine

U spomen na fra Iva i Frana

Jednom davno življaše Svebor na obali Crvenoga mora i gledaše prema otoku Tajanu. Ondje stanovaše Trebižad koji kupovaše vino od Grka Kalojanisa s Crnoga otoka. Uto Sveboru priđe sin Tješidrug te Sveboru sinu da bi mu mogao ispričati jednu staru priču koju je Kalojanis ispričao upravo Trebižadu. Priča bijaše topla, vjerojatno i sa svakim pripovijedanjem ponešto drukčija jer se mnogo valova razbilo o hridi otkad je donesena s jedne grčke lađe. Išla je ovako: Bog mora Posejdon jednom je davno zavolio Atenu, boginju mudrosti rođenu u morskoj pjeni. Bijaše to toliko davno da to nitko više ne pamti. Zavolio je toliko da je htio napustiti more i u njega se nikad više ne vratiti. Zeus ne htjede da Posejdon napusti more kako ga ne bi zaposjeli stari bozi i dosjeti se kako će ga natjerati da ne izlazi iz morskih dubina. Atenu izvuče na kopno, a Posejdonu reče da će dobiti Atenu ako je pronađe u morskim prostranstvima. I otad Posejdon traži Atenu u podmorju, u svakoj hridi, pod svakim koraljem... Išće je, išće, ali ne nahodi... U trenutcima bijesa razbija amfore o grebenje i onda se rujno vino razliježe morem. Atena izlijeva vino s Olimpa ne bi li mu dala znak, ali to vino pije sivi Atlant koji drži nebo. – Eto, Tješidruže, sad znaš otkud prizor koji si danas vidio! – Svebor će sinu.

* * *

– Prvi su dani u Podzemlju Perzefoni bili najteži. Naviknula se bila na osjećaj bezvremenosti (jer nitko je nije pitao kad će se vratiti domu) i slatke samoće (jer nitko je nije ometao dok je gledala u pučinu). Od onoga dana kad su je oteali s Krete lišila se zauvijek osjećaja bezvremenosti, ali joj je barem u tih nekoliko mjeseci ljeta ostao osjećaj slatke samoće, čak i sad kad je se ljudi boje i zovu je kraljicom sjena. No, da su je ljudi mogli pogledati u oči tih prvih dana u podzemlju, teško da bi je se bojali. Lutala bi tako podzemljem tražeći zrake svjetlosti. Njezine su oči bile naviknute na tople boje cvjetnih livada kojima je hodila i na